

ดุลยภาพ
ดุลย พินิจ

• มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด •

นโยบายสาธารณะที่ดีเพื่อคนไทย รัฐบาลใหม่ควรทำอย่างไร

ในที่สุดเราก็ได้รัฐบาลแรกที่มีว่าที่นายกรัฐมนตรีหญิงแล้วนะคะ ก็ตั้งความหวังไว้ว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรีที่ดีที่สุดของประเทศไทยเท่าที่เคยมีมา

ในโค้งสุดท้ายของการหาเสียงพรรคของว่าที่นายกหญิงได้ปูพรหมนโยบายเป็นชุดใหญ่ๆ ล้วนเป็นนโยบายที่ใช้เงินมหาศาล แต่ก่อนจะไปถึงนโยบายใหม่เราลองมาดูว่าผลของนโยบายเก่าเป็นอย่างไร สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพราะนโยบายสาธารณะที่ดีต้องตั้งอยู่บนสมมติฐานเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมที่ถูกต้อง

แต่นโยบายประชานิยมมักเป็นนโยบายที่ตอบสนองความต้องการระยะสั้น และละเลยโครงสร้างในระยะยาว

มักเป็นที่กล่าวขานกันทั่วไปว่าการพัฒนาของไทยทำให้ชีวิตคนไทยเลวร้ายลง คนไทยเหน้อยขึ้น หนี้สินมากขึ้น มีความเหลื่อมล้ำมากขึ้น ลองมาดูความจริงที่มีสถิติย้อนหลังว่าชีวิตคนไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

20 ปีที่ผ่านมา ชีวิตคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้นหรือไม่ และรัฐบาลควรจะต้องทำอะไรเพื่อต่อยอดหรือแก้ไขจุดอ่อนที่ผ่านมา

เพื่อตอบคำถามนี้ แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี (นสธ.) ภายใต้สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือที่รู้จักกันดีในนามทีดีอาร์ไอ นำข้อมูลสถิติครัวเรือนไทยที่สำนักงานสถิติแห่งชาติได้รวบรวมมาตั้งแต่ปี 2529-2552 มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของชีวิตครัวเรือนไทยเพื่อให้เราเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ทีดีอาร์ไอพบว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในด้านลดความยากจน

กล่าวคือ สัดส่วนของคนจนลดลงจากร้อยละ 44.9 ในปี 2529 เป็นร้อยละ 8.1 ในปี 2552 ความเป็นอยู่ของคนจนดีขึ้นเพราะการศึกษาทำให้ได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้นและสวัสดิการด้านสุขภาพที่ดีขึ้นจากนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ทำให้รายจ่ายการรักษาพยาบาลลดลงมาก จำนวนคน

ที่จนเพราะค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพลดลงจากประมาณ 1 ล้านคน ในช่วงปี 2533-2537 เหลือเพียง 250,000 คนในปี 2550 เด็กที่ไม่ได้รับสวัสดิการการรักษาพยาบาลลดลงจาก 45% เป็น 1%

นี่คือคุณภาพของนโยบายสาธารณะที่ดี ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบริหารจัดการมิได้เกิดจากการทุ่มทุนสร้างแต่อย่างใด

มาดูชีวิตครัวเรือนบ้าง คนไทยทุกวันนี้อยู่คนเดียวมากขึ้น ขนาดของครัวเรือนลดลง มีครัวเรือนที่คนแก่ได้อยู่กับเด็กมากขึ้น เด็กในชนบทโดยเฉพาะในอีสาน อยู่กับพ่อแม่น้อยกว่าเด็กในเมือง เด็กอีสานประมาณครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่อยู่กับพ่อแม่

ยังเป็นครัวเรือนยากจนโอกาสอยู่กับพ่อแม่ก็ยังมีน้อยลง

แต่ถ้าเด็กอยู่กับผู้สูงวัยโอกาสที่ปู่ย่าตายายจะช่วยกันสอนเด็กให้ใช้แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ก็คงยาก!!

โดยเฉพาะการแจกแท็บเล็ตให้เด็กประถมเพราะในชนบทไทยเด็กจบ ป.4 ยังอ่านหนังสือ

ไม่แตกเยอะมาก ความเร่งด่วนน่าจะอยู่ที่การเพิ่มคุณภาพการศึกษามากกว่า เรียนฟรี 15 ปีคงจะทำได้ไป

เพราะตอนนี้ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายสำคัญน่าจะเพิ่มค่าเดินทางให้อยู่ในงบประมาณและให้มีการจัดรถรับส่งนักเรียนฟรีจะได้ลดอุบัติเหตุที่เกิดจากเด็กใช้รถมอเตอร์ไซด์

สำหรับปัญหาความความเหลื่อมล้ำใน 20 ปีที่ผ่านมา ไม่ค่อยเห็นแนวโน้มที่ดีขึ้น สัดส่วนระหว่างคนรวยกับคนจนเปลี่ยนแปลงน้อยมาก

การวิเคราะห์เจาะลึกของทีดีอาร์ไอ พบว่าหากวัดจากรายได้จะไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (วัดโดยค่าเงิน) แต่หากพิจารณาค่าเงินของรายจ่ายพบว่ามีแนวโน้มดีขึ้นตั้งแต่ปี 2535 และในบางช่วง (ปี 2541-2549) ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนชั้นกลางมีแนวโน้มแคบลง

แต่คนรวยก็คงรวยแบบล้าหน้าไปกว่าทุกกลุ่ม การกระจายรายได้ในภาพรวมจึงยังดูไม่ชัดเจนต่อไป

สาเหตุที่ทำให้ช่องว่างระหว่างรายได้ไม่ดีขึ้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะสัดส่วนค่าจ้างแรงงาน (Wage bills) ในรายได้รวมทั้งระบบไม่ดีขึ้น

นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำทางทรัพย์สินยังสูงกว่า ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เสียอีก

การที่ว่าที่นายกฯหญิงจะคิดเพิ่มค่าแรงเป็นเรื่องที่เหมาะสม แต่ควรเพิ่มผ่านการยกระดับประสิทธิภาพการผลิตอย่างเป็นขั้นตอน ไม่ใช่ยกค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นโดยกะทันหันหรือโดยทันที

ข้อ ข้อมูลเหล่านี้ก็คงทำให้เห็นนโยบายสาธารณะในอนาคตที่ต้องการความต่อเนื่องมากขึ้น แม้ว่าบางนโยบายจะไม่ได้มีอยู่ในแผนนโยบายมาก่อน และมีนัยยะทางนโยบายดังนี้ คือ

หนึ่ง นโยบายที่ดีอาจไม่ต้องลงทุนเป็นเงินมาก แต่ใช้ระบบบริหารจัดการที่ดี การปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพและกระจายอำนาจให้มากขึ้น

สอง รัฐบาลยังควรต้องให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายทรัพย์สิน ปฏิรูประบบภาษีให้เป็นธรรมมากขึ้น เช่น ใช้ภาษีที่ดินที่สะท้อนถึงมูลค่าและการใช้ประโยชน์ ควรเก็บภาษีจากผู้มีกำไรจากรายได้ที่มีได้เกิดจากรางงาน รวมไปถึงภาษีสิ่งแวดล้อม

ต้องไม่อุดหนุนประชาชนแบบฟรีถ้วนหน้า เช่นในเรื่องการศึกษาที่ดี เบี้ยยังชีพที่ดี ควรเน้นกลุ่มครัวเรือนยากจน ถึงแม้การให้เบี่ยยังชีพกับคนชรา อาจจะไม่สูง แต่ตอนนี้มีผู้ขอรับสิทธิถึง 5.5 ล้านคน ซึ่งจะสร้างปัญหาการคลังในอนาคต

เปิดโอกาสและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสวัสดิการที่เน้นกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น ผู้สูงอายุที่พิการ ยากจน โดยให้มีการสนับสนุนที่ยืดหยุ่นไม่ใช่เพิ่มเบี่ยยังชีพสำหรับทุกคน

ส่วนนโยบายถมอ่าวไทยไป 10 กิโลเมตร แล้วสร้างเขื่อนลุ่มพื้นที่ใหม่ จะเกิดพื้นที่ออก 300 ตารางกิโลเมตร หรือ 200,000 กว่าไร่ งานนี้ไม่ต้องรีบ ต้องคิดให้รอบคอบ เพราะจะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมหาศาลให้มีการศึกษาอย่างถี่ถ้วน

หวังว่ารัฐบาลที่มีเสถียรภาพทางการเมืองจะสามารถให้เวลากับนโยบายระยะยาวอื่นๆ มากขึ้นด้วย เช่น นโยบายพลังงานถ้าไม่เอาพลังงานนิวเคลียร์ แล้วการจัดการพลังงานหมุนเวียนต้องทำอย่างไร?

ที่แน่ๆ คือการแก้ปัญหาโครงสร้างไม่จำเป็น ต้องใช้เงินเข้าท่วมเสมอไป หากต้องใช้ความคิดที่ดีกับการจัดการที่ดี ซึ่งน่าจะเป็นความได้เปรียบของว่าที่พรรครัฐบาลใหม่

ขอแต่ให้ว่าที่นายกฯหญิงระวังอย่าให้เสียสิทธิ์ กระทั่ง แรด มารุมทั้งประเทศไทยก็แล้วกัน!!